

תוכן עניינים

חלק א': אבני דרך להבנת והכרת דיני הראיות ויישומם	
בהליכים אזרחיים ופליליים.....	1
שער א': כללי	1
פרק א': מבוא.....	1
פרק ב': השיטה האדברסרית.....	5
שער ב': משקלן של ראיות.....	9
פרק א': מבוא.....	9
פרק ב': משקלה של עדות	11
1. כללי	11
2. פיצולה של העדות לצורך הכרעה	13
3. "אותות האמת"	13
4. קביעת מהימנות	13
5. משקלה הפנימי של עדות	14
6. בחינת עדות של "עד מדינה"	14
7. חקירה נגדית שנפגמה ומשקל העדות	14
8. ערכה של עדות שבעל-פה ומהימנותם של עדים הם עניין של בית- המשפט להחליט בו על-פי התנהגותם של העדים, נסיבות העניין ואותות האמת המתגלים במשך המשפט	16
9. סיכום	19
פרק ג': הכרעה על-פי עדות יחידה במשפט אזרחי	23
1. כללי	23
2. כללי הפעלת שיקול-הדעת של בית-המשפט	23
3. כפי שמורה לנו סעיף 54(2) לפקודת הראיות, קביעת ממצאים בהתדיינות אזרחית על-סמך עדותו היחידה של בעל דין טעונה סיוע, ובאין סיוע, הסתמכות על העדות היחידה צריכה נימוקים משכנעים התומכים באמינותה, ונימוקים אלה חייב בית-המשפט לפרט בפסק- דינו	25
4. סימני שקר	35
5. הלכה פסוקה	60
פרק ד': הכרעה על-פי עדות יחידה במשפט פלילי.....	85
1. עדות יחידה של שותף - סעיף 54א(א) לפקודה - סוגי התוספות הראייתיות.....	85
2. ראיית הסיוע	85
2.1 שלושת התנאים המצטברים לעניין הסיוע	85

2.2	מקבץ ראיות המהווה סיוע	86
2.3	רף התוספת הראייתית	86
2.4	משקל התוספת הראייתית וזיקת הגומלין בינו לבין משקל הראיה הבסיסית	86
2.5	הסיוע ואופן בחינתו	87
2.6	אימתי ניתן לראות בשקרים של נאשם סיוע?	87
2.7	יש להבחין בין שקרי נאשם לבין גרסה בלתי-מהימנה של נאשם	88
2.8	נקיטת משנה-זהירות בייחוס משמעות ראייתית לשקרים	88
2.9	המועד הקובע לצורך בחינת שקריו של נאשם	88
2.10	מיהו עד מדינה?	90
2.11	הטעמים, החששות והרציונלים שביסוד הדרישה לסיוע לעדות עד מדינה	90
2.11.1	היחס לעדויות של שותף ושל עד מדינה והרציונלים לכך	90
2.11.2	הזהירות המתחייבת כלפי עדותו של עד מדינה	91
2.12	ההשלכה של קיום או היעדר מניע מצד עד מפליל	91
2.13	סיכום	92
3.	מה בין ה"דבר מה" וה"דבר לחיזוק" לבין הסיוע	92
4.	התוספת הראייתית הנדרשת	93
5.	הטעמים לדרישת החיזוק	95
6.	עדות יחידה בעבירות מין - סעיף 54א(ב) לפקודה	96
6.1	כללי	96
6.2	אמון מלא ומנומק בגרסת הקורבן	97
7.	חובת הנמקה במשפט האזרחי והפלילי - עדות יחידה	98
8.	עדות יחידה משפט אזרחי ופלילי - ההלכה הפסוקה	101
8.1	סתירות ופרצות	101
8.2	ספקות	101
8.3	מסמך כחיזוק	102
8.4	אין למצוא פגם בכך שרובן של הקביעות הנוגעות לגרסת המתלוננת נסבות סביב שיקולי היגיון וסבירות. בחינה זו של התשתית הראייתית לגיטימית היא	102
8.5	עיון בלשונו של סעיף 53 לפקודת הראיות מגלה כי מיוחס בו משקל מיוחד לרכיבים של ההתרשמות הבלתי-אמצעית - אמרת עד מחוץ לבית-משפט שהוכחה במשפט	103
8.6	בעבירות של מעשה סדום ומעשים מגונים נדרשת ערכאת הערעור לבחינה קפדנית ומדוקדקת של הכרעת הדין המרשיעה, ובעיקר כאשר ההרשעה מבוססת על עדות יחידה של קורבן העבירה, בליווי הנמקה בלבד	104

8.7 בית-המשפט רשאי להרשיע נאשם בעבירת מין על בסיס עדות יחידה של נפגע עבירה, בכפוף לחובת הנמקה. במקרה הנדון, בית-המשפט המחוזי עמד בחובה זו שכן די במתן אמון מלא ומפורש בגרסת נפגע העבירה בכדי למלא אחר חובת ההנמקה	105
8.8 עדות מהימנה - בית-המשפט התרשם באופן ישיר מהמתלוננת 1, נתן בה אמון מלא ונימק את הכרעתו. די בכך כדי להרשיע את המערער במעשים כלפיה	106
8.9 נטל הוכחה - עדות המבקשת 2 היא עדות יחידה אשר ניתן להתבסס עליה בזהירות יתירה	108
8.10 דרישת הסיוע - במקרה של אמרת ילד, חייבת ראיית סיוע על-מנת להרשיע נאשם על-סמך עדות שתועדה בידי חוקר ילדים, כאשר הילד אינו מעיד במשפט	109
8.11 מהימנותו של עד המדינה - נוכח מאפייניו של עד מדינה, היותו שותף לדבר העבירה, האינטרס האישי שלו וטובת ההנאה שהובטחה לו, נבחנת עדותו במשנה-זהירות, ומשכך דורש הדין סיוע לעדותו	110
9. בהתאם לסעיף 54א(ב) לפקודת הראיות היות שעסקינן בעבירות מין ובשים-לב לכך שהנפגעת היתה בגירה בעת מתן עדותה, ניתן לבסס את הרשעת המערער על בסיס עדות הנפגעת בלבד, וכי די בקביעת המהימנות כדי למלא את חובת ההנמקה הנדרשת בהרשעה על בסיס עדות יחידה, כך שהראיות הנוספות הן בבחינת למעלה מן הצורך	112
10. על מהותן של סתירות והשפעתן על הכרעת הדין	118
11. "עד מדינה לשיטתו"	136
פרק ה': עדות קטין שאינו בר-אחריות פלילית - סעיף 55 לפקודה	139
פרק ו': ראיה שנתקבלה שלא כדין	141
1. סעיף 56 לפקודת הראיות	141
2. סמכות לפסילת ראיה שהושגה שלא כדין - סעיף 56א לפקודת הראיות	144
פרק ז': ראיות סותרות	149
1. כללי	149
2. יישום ההלכה - עדים שהם שותפים	150
3. קביעת מהימנות של נפגעי עבירות מין	150
4. פרשנות	151
5. סיכום	153
פרק ח': כלל הראיה הטובה ביותר	155
1. מהותו של הכלל	155

2.	לא קיים "מדרג" של ראיות משניות, העשוי להשפיע על שאלת קבילותן.....	156
3.	משפט משווה.....	156
3.1.	אנגליה.....	156
3.2.	ארצות הברית.....	157
3.3.	קנדה.....	157
3.4.	אוסטרליה.....	158
4.	תזכיר הצעת החוק לביטול כלל ראיה הטובה ביותר.....	158
פרק ט': מחדלי חקירה	167	
1.	רשויות החקירה והחובות המוטלות עליהן.....	167
2.	תרגילי חקירה.....	168
3.	היעדרה של ראיה שמקורה במחדלי רשויות החקירה.....	169
4.	השיקולים ביסוד הבדיקה של המחדל החקירתי ותוצאותיו.....	171
5.	מחדלי החקירה וזיכוי של נאשם.....	172
6.	מחדל חקירתי ו"ספק סביר".....	173
7.	הגנה מן הצדק - עיקרי דברים.....	175
פרק י': סוגי ראיות	183	
1.	ראיה "ישירה" וראיה "נסיבתית".....	183
2.	ראיות נסיבתיות.....	184
3.	בחינתם של תיקים פליליים המבוססים על ראיות נסיבתיות.....	185
3.1.	המבחן התלת-שלבי.....	185
3.2.	גדר התערבות של ערכאת הערעור.....	186
3.3.	עריכת הקישור - זהירות.....	186
3.4.	המודל ההסתברותי - מתמטי.....	187
3.5.	הסתייגות מן המבחן התלת-שלבי - דעת יחיד של כב' השופט ניל הנדל.....	187
חלק ב': נטל ההוכחה, מידת ההוכחה וחומרי ראיות ..	189	
שער א': כללי	189	
פרק א': הגדרת מונחים	189	
פרק ב': ע"א 765/18 מיום 01.05.19 - מבט מסכם על נטל ההוכחה	205	
שער ב': חובת ההוכחה במשפט האזרחי	215	
פרק א': מבוא	215	
פרק ב': נטל השכנוע	217	
1.	"המוציא מחברו עליו הראיה".....	217
2.	"דיני הראיות הולכים אחרי הדין המהותי".....	217
3.	אימתי נטל השכנוע על הנתבע?.....	218
פרק ג': חובת הראיה	219	

פרק ד': מידת ההוכחה	221
פרק ה': מאזן ההסתברות	223
פרק ו': פיצוי הסתברותי	225
פרק ז': הצדקת החריגה מכלל מאזן ההסתברויות	229
פרק ח': הודאה והדחה וטענת פרעתי	233
שער ג': חובת ההוכחה במשפט הפלילי	235
פרק א': מבוא	235
פרק ב': נטל השכנוע	237
1. נטל השכנוע מוטל על התביעה	237
2. אימתי נושא הנאשם בנטל השכנוע?	238
פרק ג': חובת הראיה	239
פרק ד': מידת ההוכחה	241
1. "למעלה מספק סביר"	241
2. "עמידה במאזן ההסתברויות"	241
3. "המקימה ספק סביר"	241
פרק ה': הספק הסביר	243
1. עקרון היסוד	243
2. הוכחת האשמה	243
3. ראיות ישירות או נסיבתיות	244
4. כימות הספק הסביר	244
5. הדרכים לבחינת קיומו של ה"ספק הסביר"	246
6. מודל ההסתברות המתמטית ומודל ההסתברות האינדוקטיבית	253
פרק ו': הסברי הנאשם	257
פרק ז': מסקנה אפשרית אחרת	261
פרק ח': התערבות בית-משפט של ערעור	263
פרק ט': סיכום	265
שער ד': חזקות - השפעתן על נטל ההוכחה	267
פרק א': מבוא	267
פרק ב': חזקה שבהנחה	271
פרק ג': חזקה שבעובדת יסוד	273
פרק ד': חזקה שבעובדה	275
1. כללי	275
2. אי-הגשת ראיה או הימנעות מהבאת ראיה	277
פרק ה': חזקה שבחוק	279
1. כללי	279
2. הגדרתה	279
3. דוגמאות ל"חזקה הניתנת לסתירה" מן ההלכה הפסוקה	279
3.1 תחולתו של חוק	279

281.....	3.2 ענייני מקרקעין
281.....	3.3 החזקת נשק
282.....	3.4 מתן חשבוניות
282.....	3.5 שותפויות
282.....	3.6 צוואות
283.....	3.7 עבירות סמים
285.....	3.8 נפגעי פעולות איבה
286.....	3.9 ענייני מיסים
286.....	3.10 הכלל של "הדבר מדבר בעד עצמו" - סעיף 41 לפקודת הנזיקין
288.....	3.11 "דבר מסוכן" - סעיף 38 לפקודת הנזיקין
291.....	פרק ו': חזקה שבחוק - חזקה חלוטה
291.....	1. הגדרה
291.....	2. בנקאות
292.....	3. הגדרת רכב מנועי - תאונת דרכים
292.....	4. תביעות - קצין תגמולים
293.....	5. ענייני עבודה
295.....	6. ענייני מיסים
300.....	7. מרשם פלילי
301.....	8. הליכי פש"ר
303.....	9. סמים
304.....	10. ועדת שחרורים
305.....	11. הסדר כובל
309.....	שער ה': חומר הראיות ואמצעי ההוכחה
309.....	פרק א': מבוא
311.....	פרק ב': דיני פסלות של הראיות החפציות
313.....	פרק ג': הקלטה
313.....	1. תנאים מצטברים לקבילותו של סרט הקלטה כראיה, הטעונים הוכחה
313.....	2. מגמה של גמישות בבחינת תנאי הקבילות
314.....	3. תנאי הקבילות לא הוכחו
314.....	4. סיכום - הערכה מחדש של תנאי הקבילות
315.....	5. משפט משווה
315.....	5.1 ארצות הברית
315.....	5.2 אנגליה
315.....	5.3 קנדה
315.....	5.4 אוסטרליה
315.....	5.5 סיכום
316.....	6. ראיה משנית להקלטה - קבילותה

316.....	6.1 "כלל הראיה הטובה ביותר" והראיה המשנית.
316.....	6.2 החריגים לכלל וקבילות ראיה משנית.
317.....	7. דוגמאות ותקדימים
317.....	7.1 הקלטה, שהעד אינו מודע לה
318.....	7.2 מודעות נותן האימרה שדבריו מוקלטים או נרשמים
319.....	7.3 פרוטוקול של עדויות בבית-המשפט
319.....	7.4 הקלטת עימות
320.....	7.5 רישום בזמן אמירה
321.....	7.6 הקפאת הזיכרון
322.....	7.7 רענון זיכרון
323.....	פרק ד': ממצאים מדעיים וטכנולוגים
323.....	1. כללי
323.....	2. מודל ההסתברות המתמטית ועניינים מדעיים
323.....	3. מצבים שונים של היוקקות להוכחה באמצעות ראיות נסיבתיות
324.....	4. אבחנות העשויות להשפיע על משקלה של ראיה
325.....	5. ראיית הד.נ.א - ראיה קבילה
326.....	6. ראיית הד.נ.א - סיכום
329.....	7. טביעת אצבע
329.....	7.1 טביעת אצבע ראיה יחידה
329.....	7.2 כוחן של טביעות אצבעות
329.....	7.3 היעדר הסבר הגיוני
329.....	7.4 אי-לקיחת טביעת אצבעות
330.....	7.5 אי-נטילת טביעות אצבע
331.....	7.6 היעדר טביעות אצבע
332.....	7.7 אי-לקיחת טביעת אצבעות
332.....	7.8 אי-נטילת טביעות אצבע
333.....	7.9 אי-נטילת טביעת אצבעות
334.....	7.10 אי-לקיחת טביעות אצבע
335.....	7.11 אי-לקיחת טביעות אצבע משקית חשיש, אי-זימון עד
336.....	7.12 אי-זיהוי בעליו של מכשיר סלולרי, אי-לקיחת מעתקי טביעות אצבע, אי-חקירה של עד
337.....	7.13 סיכום - טביעת אצבע
338.....	8. סימני נשיכה
342.....	9. ראיית הזיהוי - מסדר זיהוי
342.....	9.1 משקל הראיה
343.....	9.2 מסדר זיהוי
343.....	9.3 אי-מציאת אקדח, אי-עריכת מסדר זיהוי, אי-עריכת בדיקת פרופרינט
344.....	

344.....	9.4 אי-עריכת מסדר זיהוי
345.....	10. זיהוי בתמונות
346.....	11. טביעת נעל
346.....	11.1 כללי
346.....	11.2 פסק-דין רומן זדורוב - דעת הרוב ודעת המיעוט
357.....	12. בדיקת פוליגרף
357.....	13. בדיקת שכרות - הינשוף
357.....	13.1 הוכחה לא רק באמצעות בדיקות מדעיות כי אם גם באמצעות ראיות ישירות ונסיבתיות
357.....	13.1.1 כללי
360.....	13.1.2 בדיקת מאפיינים
360.....	13.1.3 האם התנאי להרשעתו של אדם בעבירה של נהיגה בשכרות בהתאם לסעיף 62(3) בצירוף סעיף 64ב(א)(4) לפקודת הוא שיוודע לו בסמוך לסיומה של בדיקת המאפיינים כי כשל בבדיקה וכי נתונה לו הזכות לנסות ולסתור את חזקת השכרות בכך שיבצע בדיקת מעבדה באופן פרטי? 364.....
366.....	13.2 אודות מכשיר הינשוף
367.....	13.3 חזקת האמינות של הינשוף ונטל ההוכחה
368.....	13.4 הוכחת תקינות מכשיר הינשוף - תע"צ תקינות של הבדיקה
370.....	13.5 בדיקת אימות הכיול שנערכה למכשיר
370.....	13.5.1 כללי
373.....	13.5.2 האם תעודה שנערכה באנגליה והמצורפת לבלון, הינה מסמך הניתן להגשה על-ידי עד התביעה?
375.....	13.5.3 טענת הנאשם בעניין תכולת הבלונים עקב אי-יכולת איש המעבדה להעיד תכולתם
377.....	13.5.4 מה הן הראיות הנחוצות למאשימה כדי לעמוד בנטל הראיה להוכיח כי מכשיר הינשוף תקין?
380.....	13.5.5 דרישה מקדמית - המתנה בת 15 דקות
380.....	13.5.6 מה הדין כאשר לא ניתן לדעת מהו הפער בין הערך שהתקבל בבדיקת אימות הכיול לבין הערך שהוזן למכשיר? 380..
381.....	13.5.7 היעדר התנגדות מצד הנאשם לראיה שהובאה העוסקת בכיול הינשוף
381.....	13.5.8 בדיקת הכיול שבוצעה למכשיר - 4 שעות קודם לבדיקה שנערכה למבקש
381.....	13.5.9 המבקש כפר בעבירת השכרות וכן כפר בתקינות מכשיר הינשוף, בחוקיות השימוש בו, בכיול המכשיר ובמיומנות הפעלתו - אין הכרח להסתמך אך ורק על בדיקה מדעית, בכדי להרשיע נאשם בעבירה של נהיגה בשכרות 381.....

14. סיכום - ראיות מדעיות	383
שער ו': עדות מעשים דומים ועדות שיטה	385
פרק א': מבוא	385
פרק ב': חריג לכלל הקבוע בסעיף 163 לחוק סדר הדין הפלילי	387
פרק ג': התיישנות	389
פרק ד': סיכום	391
חלק ג': תחולת דיני הראיות בהליכים בפני טריבונלים	
שיפוטניים מיוחדים	399
שער א': כללי	399
פרק א': מבוא	399
פרק ב': ייחודם של טריבונלים שהופטרו מדיני הראיות	401
פרק ג': פסק-דין בפשרה ודיני הראיות	403
1. כללי	403
2. פסק-דין משלים למיתווה הפשרה - אי-התערבות בית-משפט של ערעור	403
3. התרשלות עורך-דין - פסק-דין בפשרה	406
4. חריגה מגבולות הסבירות	407
5. חוות-דעת שגויות - אינן נימוק להתערבות	408
6. חריגה מהסכמת הצדדים - אין להתערב - דחיית הטענה	408
7. אופן ההתנהלות הרצוי בו על בית-המשפט להתנהל	408
8. תיקון טעות - בקשה נדחתה	409
9. טענה בדבר לחץ בלתי-סביר לקבלת ההצעה - הבקשה נדחתה ... 411	411
10. העקרון המנחה במשפט האזרחי לגבי פסק-דין בפשרה יפה גם למשפט הפלילי	411
11. התערבות בדרך ביצוע של הסכם הפשרה; האם פסק-הדין המאוחר מהווה עילה מספקת לסטות מפסק-הדין בפשרה	411
פרק ד': התנאה על דיני הראיות	419
1. הסכמה דיונית	419
2. שיקול-דעת בית-המשפט בקבלת ההסדר הדיוני	419
פרק ה': רשות סטטוטורית	421
שער ב': בית-משפט לענייני משפחה	423
פרק א': כללי	423
פרק ב': בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק	425
1. כללי	425
2. תפקיד הערכאה הערעורית להקפיד כי השימוש בתקנה זו ייעשה בזהירות, במקרה המתאים	430
3. אין להפוך את היוצא מן הכלל לכלל	430
4. טענת המבקש לא בוססה כדבעי	431

5. מחסום 60 הימים הינו בעיקרון עביר כלפי אב שלא ידע על ההיריון והלידה ועל הגשת הבקשה להכריז על תינוק כבר-אימוץ.....	431
6. סעיף 8(א) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה מוסר בידי בית-המשפט לענייני משפחה שיקול-דעת רחב בכל הנוגע לסדרי הדין ולדיני ראיות.....	433
7. הבקשה אינה עומדת באמות-המידה המחמירות לקבלתה של בקשת רשות ערעור ב"גלגול שלישי".....	434
8. ההחלטה בעניין פסילת חוות-דעתו של מומחה היא החלטה בעלת אופי דיוני, אשר מצויה בלב שיקול-הדעת הרחב הנתון לערכאה הדיונית.....	435
9. מדובר בפגם דיוני היורד לשורש ההליך, ומכאן ההצדקה להתערבותו החריגה של בית-משפט בגלגול שלישי.....	436
10. משעה שישלים בית-המשפט לענייני משפחה את מלאכתו, יוכל כל אחד מהצדדים להליך לערער על ההחלטה.....	437
11. אין בטענות השונות שטענו המבקשים במישור של סדרי הדין כדי להטות את הכף בבקשה זו.....	438
12. מדובר בפרשנות יישומית רלבנטית לסעיף 8(2) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	438
13. אין במקרה כדי להעלות שאלה עקרונית וכללית באשר לסמכותו של בית-המשפט המחוזי ביושבו כערכאת ערעור על בית-המשפט לענייני משפחה.....	439
14. בבוא בית-המשפט לשקול סטיה מסדרי הדין ומדיני הראיות לשם עשיית צדק, הוא מחוייב לשקול את מחדלי הצד שעתר לסטיה מסדרי הדין.....	440
15. קביעותיהן של שתי הערכאות הקודמות שלפיהן אין צידוק ממשי לשיהוי של כארבע שנים וחצי בהגשת הבקשה אינן מגלות עילה למתן רשות ערעור.....	441
16. בידי בית-המשפט לענייני משפחה רוכזו סמכויות שיפוטיות שהיו פזורות בערכאות האזרחיות השונות.....	442
17. לא יהא בעל דין רשאי להביא עדות נוספת של מומחה מטעמו, אלא במקרים חריגים.....	443
18. יש מקום להתערב בשיקול-דעתו של בית-המשפט לענייני משפחה בתחום סדרי הדין והראיות רק במקרה שנמצא כי פעל בדרך שאינה הדרך הטובה ביותר לעשיית משפט צדק.....	443
19. רשאי בית-המשפט לענייני משפחה לנהוג בכל עניין של דיני ראיות וסדרי דין שאין עליו הוראה אחרת לפי חוק זה, בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשות משפט צדק.....	444

20. האם ניתן לעשות שימוש בהוראת סעיף 8(א) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה באופן המאפשר להקנות סמכות מקומית לבית-המשפט לענייני משפחה, שכן מצויה הוראה אחרת בדיון.....	445
21. הערכאה המבררת עודנה נהנית מיתרונה על ערכאת הערעור....	446
22. פסיקה על-פי האומדן שכיחה ונעשה בה שימוש בתחומי משפט שונים.....	446
23. המבקשת לא הוכיחה כי ייגרם לה עיוות דין באם תידחה בקשתה.....	447
24. בית-המשפט המחוזי נדרש לבעייתיות שבהסתמכות על תצהיר המשיבה שהוגש במסגרת הליך אחר, לפיו "לא היתה מודעת כלל להעברת המניות ממנה אל המנוח".....	448
25. כדרך-כלל אין נעתיים לבקשות רשות ערעור על החלטות בעלות אופי דיוני הנוגעות לסדרי דין ודרך ניהול ההליך.....	449
26. אין להשוות סדרי דין לעניינים הנוגעים לדיוני משפחה לעניינים הנוגעים למקרים אזרחיים "קלאסיים".....	450
27. הארכת מועד להגשת בקשת רשות ערעור תינתן כאשר בית-המשפט שוכנע כי קיים "טעם מיוחד" להארכת המועד.....	451
28. בידי המבקשים לא עלה להצביע על שאלה משפטית שתצדיק בחינה על-ידי ערכאת ערעור נוספת.....	452
29. לפיה אין ברשלנותו של בעל הדין כדי להתיר הבאת ראיה בשלב הערעור.....	453
30. לא נמצא שנגרם למבקש עיוות דין, בין אם נפלה טעות סופר בהחלטת בית-המשפט לענייני משפחה.....	454
31. המבקשים אינם אווזים בזכות קנויה להעיד עדים מומחים מטעמם, אלא כפופים בעניין זה להחלטת בית-המשפט.....	456
32. משעה שאין מחלוקת לגבי עצם ההלוואה, יש משום הגנות במתן משקל גדול יותר לאינטרס הפרט.....	456
33. באשר לסמכויות בית-משפט - כל בית-משפט - הן בקדם משפט רחבות וחורגות מהמסגרת האדברסרית הרגילה, כל שכן כאשר מדובר בקדם משפט בבית-משפט לענייני משפחה.....	457
34. ניתן להצדיק את הגשת הבקשה לעיון חוזר.....	458
35. בית-המשפט ידרש להפעיל את שיקול-דעתו בהתאם לנסיבותיו של כל תיק ועניין. כך גם נעשה בעניין זה ואין הדבר מעלה כל שאלה עקרונית וכללית מעבר לנסיבותיו של התיק.....	459
36. אם מצא בית-המשפט לענייני משפחה שסטיה מהתקנות תתרום לעשיית משפט צדק, רשאי הוא לפעול בהתאם לכך, אך במקרה דנן, דומה שעליו לעשות כן על-פי סיבה וטעם.....	460
37. אין בית-המשפט שלערעור כפוף לכללים המסדירים את דרך בירור הערעור בבתי-המשפט הרגילים.....	461

38.	לא ניתן היה לחרוג מגדרי ההסכמה אליה הגיעו הצדדים	462.....
39.	תפקידו של בית-משפט הדן בעניינו של קטין נזקק עשוי לחרוג לא פעם מסדרי הדין המקובלים	462.....
40.	הזכות לשבת במשפט היא גם החובה לעשות כן	463.....
41.	בית-המשפט רשאי לנהוג גמישות דיונית וראייתית וזאת לשם עשיית צדק, ואין הוא כבול בדיני הראיות, ובוודאי לא אלה שעל-פי המשפט הפלילי	465.....
42.	גם אם מונה מומחה מטעם בית-המשפט אין הדבר סוגר את הדלת בפני קבלת חוות-דעת מומחה מטעם מי מהצדדים ככל שניתנה לכך רשות בית-המשפט	466.....
43.	לשם עשיית צדק נכון	467.....
44.	בית-המשפט מוסמך לנהוג בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק	468.....
45.	בית-המשפט לענייני משפחה ינהג בסדרי דין בדרך הטובה ביותר הנראית לו לעשיית צדק	468.....
46.	פיצול סעדים הוא עניין של סדרי דין וכזוה רשאי בית-המשפט קמא לסטות מהכללים הרגילים לנתינתו כאשר הצדק מחייב זאת	469.....
47.	סכסוך ירושה, שעילתו בתוך המשפחה, ניתן לסטות מסדרי דין והראיות	470.....
48.	זכותו הבסיסית של בעל דין להיות נוכח באולם בית-המשפט, רק במקרים חריגים יסטה בית-המשפט ממצב דברים זה	472.....
49.	במידה ומדובר בהורה שהינו "סרבן מזונות", יש אפשרות לבית-המשפט לפסוק בהתאם לשיקול-הדעת הרחב הנתון לו	472.....
50.	לאור הגמישות בהחלט סדרי הדין ודיני הראיות המסורה לבית-המשפט לענייני משפחה בעניינים הנדונים לפניו אין מניעה להכליל את הפרשי השתכרות הצדדים ומוניטין בחוות-דעת המומחה	473.....
51.	לבית-משפט קמא היתה סמכות לעיין בשנית בכל החלטת ביניים שנתן, קל וחומר כשעסקין בבית-משפט לענייני משפחה, שבסמכותו לשקול אף שיקולי צדק	474.....
52.	בית-משפט לענייני משפחה מוסמך לדון כשמתעורר במסגרת הליך קיים הנוגע למערכת היחסים המשפחתית שבין הצדדים	475.....
53.	במקרה דנן יש להקל עם המשיבה מבחינת סדרי הדין, לנוכח מורכבות התיק, על-מנת להגיע לחקר האמת, ולתוצאה הצודקת ביותר	477.....
54.	לאור העובדה שהסכסוך בין הצדדים הוא "סכסוך משפחתי", הרי שהגישה ביחס לתיקון כתב טענות תהא עוד יותר מקלה	477.....
55.	סעיף 8 לחוק איננו בבחינת "סעיף סל" שנועד להתגבר על כל משוכה הנקרת בדרך להכרעה בתובענות בענייני משפחה	478.....

56. הגם שקבלת חוות-דעת מטעם הצדדים לאחר חוות-דעת מומחה מטעם בית-המשפט אינה נעשית כדבר שבשגרה, סדרי הדין בבית-המשפט לענייני משפחה מכירים באפשרות להתיר זאת, במקרים המתאימים.....	479
57. בית-משפט קובע את המנגנון המתאים של פירוק השיתוף, הצודק והיעיל בשים-לב לנטל המס.....	481
58. לא ניתן להתיר את עדותם של רופאים שטיפלו במנוחה ביחס לכשירותה לערוך צוואה בנסיבות בהן מונה מומחה מטעם בית-המשפט.....	482
59. במקרה הנדון ניתן לראות התנאי כתנאי מתלה, שבלעדיו דין הסכם הפשרה להתבטל, במיוחד נכון הוא הדבר בבית-משפט לענייני משפחה.....	483
60. בית-משפט לענייני משפחה צריך לפעול על דרך הנראית לו כטובה ביותר לעשיית משפט צדק, אך אין הדבר אומר כי הוא חייב לסטות באופן קבוע מדיני הראיות ומסדרי הדין.....	484
61. בית-משפט קמא דן בסוגיית הפיצויים, אף שהמשיבות לא עתרו כלל לפסוק להן פיצויים, שעה שהדבר נחוץ למען עשיית צדק.....	485
62. ככל והוראות הדין הזר אינן מתקבלות על הדעת או נוגדות את תקנת הציבור ניתן בעניינים מעין אלה, לחרוג מדיני הראיות לצורך עשיית משפט צדק.....	486
63. שיקול-הדעת שניתן לבית-משפט לענייני משפחה, הוא שיקול-דעת המחייב את בית-המשפט לנקוט בזהירות, בשל מרחב שיקול-הדעת, ואין להפוך את היוצא מהכלל לכלל.....	487
64. חרף העובדה שבכתב התביעה התובעת לא עתרה לאכיפת ההסכם, הרי שברור שבית-המשפט מוסמך לפסוק על-פיו, במטרה להביא לפתרון סופי ויעיל וצודק במחלוקת שבין הצדדים.....	488
65. סמכותו של בית-משפט לענייני משפחה הורחבה, גם במקרה של ספק אם הסכימו הצדדים לקיים דיון בטענה שלא נזכרה במפורש בכתב הטענות.....	489
מתן סעד בגין תביעה שלא הוגשה אינו עניין פורמלי של סדרי דין. מדובר בדרישה מהותית ולה השלכות על יכולתו של בעל דין להתגונן כראוי מפני התביעה, על אופן ניהול הדיון, וכן על חובת תשלום אגרה.....	490
66. מתן פסק-דין בהיעדר הגנה ואפשרויות ביטולו בבית-המשפט לענייני משפחה - חתירה לפתרון כולל ובירור הסכסוך לגופו.....	492
67. בית-משפט קמא דקדק עם המבקשת ולא פעל כמתחייב מאותה גמישות דיונית שעל בית-משפט לענייני משפחה לנהוג על-פיה.....	493

68. הפעלת סמכות זו תיעשה במשורה ובאותם מקרים מיוחדים בהם עשיית משפט צדק מחייבת סטיה מהוראות התקנות, ונראה כי המקרה שלפנינו נמנה על אלה.	494
69. נוכח התוצאה אליה הגיע לפיה חל כלל הידיעה, בית-המשפט ינהג בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק ומתייטר הצורך בהמצאת כתב בית-הדין.	495
70. התוצאה ברורה מאליה ואין טעם להטריח את המערכת במתן החלטות ביניים כאלה ואחרות על-מנת לאפשר קיום דיון "כהלכתו".	496
71. התנהלות בלתי-תקנית של המערערת הנוגדת את ההוראה לפיה מונה מומחה או יועץ מטעם בית-המשפט, לא יהיה בעל דין רשאי להביא עדות נוספת של מומחה מטעמו, אלא ברשות בית-המשפט.	497
72. הדרך הטובה ביותר לעשיית משפט צדק היא שהמתנגד לקיום הצוואה יפתח בהבאת הראיות.	498
73. הלכה ברורה מכוונת לצמצום ההתערבות ואילו הצדק מכוון להגברת ההתערבות.	498
74. בית-משפט של ערעור, בבואו להחליט בערעור לא יהיה מוגבל לנימוקי ההתנגדות שפורטו בכתב הערעור או שנטענו בבית-המשפט והוא רשאי להחליט בערעור גם על-סמך נימוקי התנגדות אחרים.	499
75. חובת-העל של בית-משפט קמא "לעשיית משפט צדק", חייבה אותו "לתת לאישה את יומה" בניהול תביעתה ולא לדחותה על בסיס טעויות טכניות.	501
76. נושא הדירה כפלוגתא שיש להכריע בה, בסמכותו של בית-המשפט לענייני משפחה להכריע בפלוגתא זו ולדון בשאלות השנויות במחלוקת בין הצדדים כדי לעשות צדק.	502
77. בית-המשפט יאזן במסגרת שיקוליו אם להתיר את הגשת הראיה הפוגעת, בין הזכות לפרטיות לבין האינטרס הציבורי הכרוך בעשיית צדק.	503
78. סטיה מסדרי הדין הרגילים תיעשה "במשורה".	504
79. סדרי הדין בבית-המשפט לענייני משפחה גמישים יותר מבתי-המשפט הדנים בתובענות אזרחיות, אך גמישות זו אין פירושה ביטול ההליכים, מבלי לקיים איזונים ובלמים מתבקשים.	505
80. בית-המשפט רשאי להתיר הגשת ראיות חדשות, לאחר שנוכח כי היה לבעל הדין הצדק סביר למחדלו.	506
81. התנאי לפיו המזיק הפר חובה המוטלת עליו, אינו מתקיים שכן החובה היא, על-פי הדין, לנהוג בדרך שלפי שיקול-דעת בית-המשפט תשרת את התיק ותעשה צדק.	507

82. לבית-המשפט למשפחה סמכות רחבה יותר מאשר לערכאה אזרחית אחרת, אולם ככלל בית-המשפט לא יעניק סעד שלא התבקש על-ידי התובע.....	509
83. גדרי סמכותו של בית-המשפט לענייני משפחה משתרעים גם על תביעה שכנגד, שעילתה סכסוך בתוך המשפחה.....	510
84. בית-המשפט רשאי לסלק תביעה על-הסף, רק אם ברור, לחלוטין, שגם אם יוכח כל האמור בכתב התביעה, לא יהא התובע זכאי לסעד המבוקש בכתב התביעה.....	511
85. משהובא כל החומר הראוי בפני בית-המשפט, ולא הוצבע על כל נזק, או פגיעה אחרת, שנפגעו זכויותיהם של המבקשים עקב סטיה מכללי הפרוצידורה, בדין נהגה השופטת הנכבדה קמא, בהחליטה לקיים דיון לגוף העניין.....	512
86. העברה לבית-המשפט לענייני משפחה עשויה להיטיב בשווה עם שני הצדדים, ולאפשר מתן החלטה מושכלת וצודקת בכל הבקשות שעל הפרק.....	513
87. חובתו של בית-המשפט לעשות משפט צדק, וכאשר תינתן למשיבה הזדמנות מלאה, אם תותר הבאת הראיה, לחקור את העד, וגם את המבקשת אם תרצה בכך, ולהביא ראיות נוספות משלה, ניתן להתגבר על המשוכה הזאת.....	515
88. בשלב הצירוף עדיין לא נגרם נזק לצד השלישי, מה גם שניתן להבטיח נזקים צפויים במתן ערבויות מתאימות.....	516
89. הקביעה כי המכונית נכללת בין הנכסים ברי האיזון, היא עשיית צדק בין הצדדים שהוא השיקול העיקרי המנחה את בית-המשפט.....	516
90. בפירוק שיתוף יש להתייחס למכלול הנכסים, אין מקום להקפיד על קוצו של יוד בענייני הכללת פריט זה או אחר בכתב התביעה או בתצהיר עדות ראשית כדי לאפשר עשיית משפט צדק.....	517
91. לבית-המשפט של ערעור את הסמכויות הנתונות לפי החוק לבית-המשפט לענייני משפחה לרבות שמיעת ראיות. זאת בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק.....	518
92. קיימת גמישות ביישום דיני הראיות וניהול המשפט הניתנת לשופט הדן בענייני משפחה, גמישות זו לא באה לעולם על-מנת ליצור תוהו ובוהו של "לית דין ואית דין" וכדי להתיר לבית-המשפט לענייני משפחה לדרוש כל דרישה מבעלי הדין.....	520
93. הצדק אינו מכוון דווקא לבני משפחה כהגדרתם בחוק בית-המשפט לענייני משפחה, אלא למתדיינים ככלל.....	521
94. בית-המשפט ראה בטענה השיהוי טענה דיונית טענה שבית-המשפט לענייני משפחה רשאי להימנע מלהיזקק לה.....	523

95. כאשר עוסקים בסכסוכים הנוגעים לדיני משפחה, איננה מחייבת היצמדות יתרה לטענות דיוניות, וההכרעה היא על-פי הדין המהותי, מתוך ראיית הסכסוך כולו.....	525
96. הצדק וחובת בית-המשפט לברר את האמת מחייבים שלא למצות הדין עם התובעת ולהתיר את העלאת הטענה בדבר חיסיון גם בשלב זה של הדיון.....	526
97. בידו של בית-המשפט לענייני משפחה שיקול-דעת לסטות מהוראות תקנות סדרי הדיון, כל אימת שהדבר נראה לו כדרך הטובה ביותר לעשיית משפט צדק. ואולם, גם הסטיה האמורה טעונה הסבר ונימוק.....	527
98. התנאי לסטיה הוא בין היתר "עשיית משפט צדק" ו"משפט צדק" צריך להיעשות לשני הצדדים ולא לצד אחד בלבד.....	528
99. למרות שבית-המשפט לענייני משפחה אינו כבול לסדרי הדיון, כמדומה שבנושא זה אין עליו לנקוט בגישה מרחיבה, לריבוי סילוק הליכים מלפניו.....	529
100. הסמכות לסטות מסדר הדין הכללי, לא תחול כאשר מדובר בהוראה ספציפית נוגדת בתקנות סדר הדין האזרחי המתייחסת לבית-המשפט לענייני משפחה.....	530
101. ערכאת הערעור הדנה בהחלטות ופסקי-דין של בית-משפט לענייני משפחה, אף היא מוסמכת לסטות מהוראות סדרי הדיון.....	531
102. הסייג לחוק הוא כי בית-המשפט במידה והוא יכול לסטות, הוא יעשה זאת לשם עשיית משפט צדק. משפט צדק אינו משפט שהוא לטובת אחד הצדדים, אלא הוא משפט צדק לכל הצדדים.....	532
103. בית-המשפט קמא היה רשאי להכיר במערערות כבעלות מעמד (של מתנגדות ולא של מבקשות) בבקשת האפוטרופסות.....	533
104. בית-המשפט אינו נטול סמכויות לערב גורמי טיפול אחרים, כגון פקידת סעד, שהרי ניתן לסטות מדיני ראיות וסדרי דין.....	534
105. בית-המשפט היה מוסמך למחוק את התביעה, אולם מי שדן בעניין היה בית-המשפט לענייני משפחה ובית-משפט שכזה פועל לפי תקנות נוספות, משמע ישנה הסמכה מפורשת לא לפעול כך.....	535
106. אין לטפל בסכסוך בבעיה פלונית בענייני משפחה כאילו היה תביעה כספית או קניינית רגילה, אלא כחלק ממכלול רחב שמטרתו הכרעה בסכסוך המשפחתי הכולל.....	536
107. בית-משפט רשאי למנות בודק וחוקר אפילו מיוזמתו, לא כל שכן לפי בקשת צד, וזאת לפני הדיון בפלוגתה ובירור התובענה בכל מועד לאחר הגשת התביעה. הוא רשאי למנותו אף בישיבת קדם המשפט.....	536

108.	מהות העניינים הנידונים בבית-המשפט לענייני משפחה מחייבת יישום מותאם של סדרי הדין ודיני הראיות, ולעיתים שקילת שיקולים מלבד ההליך הספציפי	537
109.	נוכח מהות הדיונים וזהות המתדיינים בבית-משפט, יש לעיתים צורך לסטות מסדרי הדין ומדיני הראיות הרגילים, תוך שקילת שיקולי צדק	538
110.	אין לאפשר הגשת עדות נוספת של מומחה, כאשר מונה מומחה מטעם בית-המשפט	540
111.	במקרה דנן, בדיקה רפואית המוכרת כאמצעי לקביעת גיל האדם. הגם שאין מדובר בחוות-דעת רפואית כמשמעותה בפקודת הראיות	541
112.	נוכח הרשעתו בפלילים של הנתבע בביצוע עבירה של תקיפת בת זוג, אין חולק באשר לאחריותו של הנתבע כלפי התובעת בביצוע עוולת התקיפה	542
113.	במישור הקבילות, יש לראות את התסקיר כחריג לעדות שמיעה. במישור המשקל, הרי שמשקל שיש לתסקיר ולחוות-הדעת של פקיד הסעד, כמו גם משקל המידע והראיות הנזכרים בתסקיר, מסורים כמו כל ראיה אחרת לשיקול-דעתה של הערכאה הדיונית	543
114.	בית-המשפט יאמץ את המלצת המומחים שאותם מינה, אלא אם-כן קיימים טעמים נכבדים ובעלי משקל ממשי, המצדיקים סטיה מאותה המלצה	545
115.	היה על המבקש להניח תשתית ראייתית שיש בה להוכיח ברמת הסתברות הגבוהה מ- 51% כי אין לקבל תוצאות הבדיקה	546
116.	המסקנה היא שהתנאים שנקבעו לקבילות של פסק-דין בהליך פלילי כראיה במשפט אזרחי, מתקיימים במקרה דנן	547
117.	עדות השמיעה של המבקש אינה מספקת ואין טעמים מיוחדים המצדיקים הסתפקות בה בהיותה עדות יחידה של בעל דין המעוניין בתוצאות המשפט	547
118.	לשם עשיית צדק ולאור העובדה כי ד"ר לביא, הוא בעל מעבדה מוכרת ומפוקחת בארה"ב שיש לה אישורי בקרת איכות יש לתת משקל מסויים לעדותו ולמסמכים שהוצגו על ידו ולא לדחותם לחלוטין	548
119.	בית-המשפט, אינו משמש כ"חותמת גומי" להמלצות הגורמים המקצועיים אלא עליו להפעיל את שיקול-דעתו באופן עצמאי	550
120.	המסמך הרפואי לא נערך כחוות-דעת רפואית. בנסיבות אלו, יש לתת לממצאים העולים ממנו את המשקל המתאים	551
121.	גרסת האב לעניין גובה הכנסותיו כיום הועלתה מבלי שהובאה כל ראיה שיש בה כדי לתמוך בטענתו, נותרה בבחינת עדות יחידה	552
122.	תעודת הלידה, עונה על ההגדרה של "תעודה ציבורית" ועל-כן, תעודה ציבורית מהווה חזקה לאמיתות תוכנה	553

123.	קביעת זכויות משמורת בהיעדר פסק-דין או הסכם נעשית על-פי
	דין מקום מגוריו הקבוע של הילד. דין זה ניתן להוכחה על-ידי הגשת
	חוות-דעת מטעם הרשות המרכזית במדינה המבקשת או על-פי חוות-
554.....	דעת של מומחה לדין הנ"ל
124.	הבקשה למחיקת כל ראיה וכל סעיף בתצהירים מטעמו של הנתבע,
	שהוא זה שביצע את העבירה שבגינה הוגש כתב האישום. לגישת התובע,
555.....	קביעה זו כמוה כהרשעה
125.	אין בעל דין יכול להגיש חוות-דעת מטעמו, אלא אם בקשתו
556.....	נדחתה על-ידי בית-המשפט
126.	קיימת לבית-המשפט לענייני משפחה סמכות נרחבת ומיוחדת,
	לקבל את בדיקת הפוליגרף כראיה, ולקבל כל ראיה גם אם אינה
557.....	קבילה
127.	יש ביכולתו של בית-המשפט לפתח את דיני הראיות, כך היה בנוגע
	להגברת נטל הראיה, בנוגע להעברת נטל ההוכחה לצד שכנגד ובקביעת
558.....	חזקה ראייתית
128.	התכלית בחוק נועדה לאפשר לבית-המשפט לקיים מרווח של
	גמישות דיונית בבואו להכריע בדבר הדרך הטובה ביותר לפתרון
560.....	הסכסוך ומשמעותה העדפת הצדק על פורמאליות
129.	למרות שתסקיר עו"ס אינו חוות-דעת מומחה יש לתת לו משקל
561.....	דומה
130.	לעדים החיצוניים שהובאו על-ידי כל אחד מהצדדים משקל
	ראייתי נמוך, נותרות איפוא גרסאות הצדדים זה מול זו כמעט לבדן עד
562.....	כי ניתן לראות בגרסת התובעת כעדות בעל דין יחידה
131.	הבקשה איננה נסמכת כלל וכלל על ראיות אובייקטיביות כדוגמת
564.....	תעודות ציבוריות
132.	ההכרעה בבקשת בעל דין המבקש לחקור מומחה על חוות-דעתו
565.....	מסורה תמיד לשיקול-דעת של בית-המשפט
133.	הכרעה על-סמך עדות יחידה של בעל דין מצריכה הנמקה, ועל-כן
566.....	הדבר טעון זהירות יתירה
134.	תסקיר איננו בגדר חוות-דעת מומחה, אולם לתסקיר מוענק מעמד
567.....	מיוחד בחיקוקים שונים
135.	דברים ומסמכים שהוחלפו בין עורך-דין לבין לקוחו - אין עורך-
568.....	הדין חייב למסרם כראיה
136.	למרות המעלות הרבות שיש לבדיקה ותוצאותיה, עדיין מדובר
570.....	בחוות-דעת שאמורה לעמוד בדיני הראיות
137.	המסמך הצילומי לא עונה על-תנאי הדין והוא נעדר משקל
571.....	
138.	בין השיקולים שעל בית-המשפט לשקול בהגשת ראיות נוספות אף
572....	לאחר שלב ההוכחות אופי הראיה הנוספת, האם היא "פשוטה"

139.	לתיק בית-המשפט צורפה חוות-דעת של מומחה לדין הבלגי, אולם חוות-דעת זו לא הוגשה בהתאם לפקודת הראיות	574.....
140.	ממצאי הבדיקה הגנטית ייערכו כחוות-דעתו של מומחה	575.....
141.	אין די בעדות יחידה של בעל דין שאין לה סיוע בחומר הראיות	575.....
142.	הרישום במרשם האוכלוסין, משמש ראיה לכאורה לאמיתות תוכנו	576.....
143.	בתי-המשפט מצאו כי סעיף 13 לפקודת הראיות כולל את האפשרות להורות על גביית עדות באמצעות כינוס וידאו - "היוועדות חזותית"	577.....
144.	ממצאי הבדיקה הגנטית ייערכו כחוות-דעתו של מומחה	579.....
145.	נטל ההוכחה המוטל על המבקש (ביחס לטעות בגיל והגיל הנכון) הינו, עמידה במאזן ההסתברויות מהבחינה האובייקטיבית	580.....
146.	יש להבחין כאמור בין ראיה לעצם קיומו של מסמך זה או אחר, לרבות פסק-הדין הפלילי, לבין היות פסק-הדין, בין הכרעת הדין ובין גזר-הדין, משום ראיה לאמיתות תוכנם	580.....
147.	הגם שתסקירי הסעד אינם בגדר חוות-דעת מומחה, אין כל מניעה לייחס משקל לאמור בהם בהקשר זה	581.....
148.	משלא הובאה כל ראיה לתמיכה בטענתו, אין להסתפק בעדותו היחידה	583.....
149.	הפרשנות המאפשרת גביית עדות מחוץ לתחום המדינה היא מצומצמת	583.....
150.	תסקיר איננו בגדר חוות-דעת מומחה, אולם לתסקיר מוענק מעמד מיוחד בחיקוקים שונים וכבר נקבע שיש לתת לו משקל יתר, בדומה למומחה	585.....
151.	משלא זומן המומחה הרפואי לחקירה, לא ניתן לטעון שאין לתת לחוות-דעתו משקל	587.....
152.	ככל שאין כל ראיה בעלת משקל לסתירה של אותה עדות ותסקיר פק"ס, בית-המשפט ייטה לאמץ את המלצותיה ומסקנותיהן	588.....
153.	תסקיר הנערך על-ידי גורם אובייקטיבי וניטרלי, הממלא חובתו בהתאם לדין ועל-פי החלטות בית-המשפט, יש לתת לו משקל הדומה למשקלה של חוות-דעת מומחה	589.....
154.	ככל שהתסקיר מבוסס על ממצאים, ראיות, חוות-דעת וכיוב', בית-המשפט נוטה לאמצו ולהיפך	590.....
155.	יש לעיתים צורך לסטות מסדרי הדין ומדיני הראיות הרגילים, תוך שקילת שיקולי צדק	591.....
156.	באשר להיעדר תרגום נוטריוני של פסק החוץ אין ספק שהוא לא מילאה את המתחייב	592.....

157. עדותו של התובע באשר לניהול הנכס היא עדות יחידה של בעל דין, שלא נמצא לה כל סיוע. בהתאם לדין, על-מנת להסתמך על עדותו זו של התובע דרוש טעם אמיתי.....	593
158. טענת תובעת 2 כי הנתבע אנס אותה הינה בבחינת הרחבת חזית אסורה.....	594
159. לא זו בלבד שהמסמך אינו ערוך כדין, אלא הגשתו מנוגדת לסדרי הדין המיוחדים הנהוגים בבית-המשפט לענייני משפחה בכל הנוגע להגשת חוות-דעת "פרטיות".....	595
160. מאחר והנתבע הורשע בפלילים בפסק-דין חלוט, הממצאים בהליך הפלילי קבילים ומהווים ראיה לכאורה לאמור בהם לצורך הליך דין.....	596
פרק ג': סדרי דין וראיות - סעיף 8 לחוק בית-המשפט לענייני משפחה.....	599
1. הדין.....	599
2. מכוח כלל השתק העילה מונע פסק-הדין שניתן בתובענה אחת התדיינות נוספת בין בעלי הדין, לא רק בפלוגתאות שנידונו בפועל והוכרעו בפסק-הדין, אלא גם בטענות, בנימוקים או בתיאוריות שכלל לא הועלו במסגרת ההתדיינות הראשונה.....	599
3. האם עלה בידי האפוסטרופוס לדין להרים הנטל לצורך סתירתה של חזקת השיתוף ולהוכיח, כי כוונת הצדדים לאורך שנות הנישואין, בהובלת מ., היתה להנהיג משטר של הפרדה רכושית ביניהם?.....	621
4. עד מתי ניתן להגיש התנגדות לצוואה או בקשה להארכת מועד לתיקון התנגדות לצוואה שהוגשה, וזאת במקרה שחלפו להן כשנתיים מאז הגשת ההתנגדות לרשם? האם המתנגדים פסולים מלרשת את המנוחה כהוראת לשון סעיף 5(א)(2) לחוק הירושה לנוכח העובדה שהגישו צוואה מזוייפת לבית-המשפט?.....	635
שער ג': עתירה מינהלית - דיני הראיות.....	665
פרק א': כללי.....	665
פרק ב': סדרי הדין והראיות.....	667
פרק ג': שמיעת עדים.....	669
פרק ד': ההלכה הפסוקה.....	671
שער ד': המפקח על רישום מקרקעין.....	673
פרק א': מפקח הדין בסכסוך רשאי לסטות מדיני הראיות.....	673
פרק ב': דוגמאות ותקדימים.....	675
1. רישום הטעמים לסטיה מדיני הראיות.....	675
2. ניתן לסטות מדיני הראיות, אך אי-אפשר לקבל תביעה ללא ראיות.....	675
3. עשיית צדק ומניעת עוול.....	676

4. סעיף 75(ג) לחוק מתייחס להחלטה הניתנת עם סיום הדיון בסכסוך, ולא להחלטות ביניים דיוניות	676
5. העדת עד	676
6. גילוי האמת ועשיית צדק	677
שער ה': בתי-הדין לעבודה - סטיה מדיני הראיות	679
פרק א': כללי	679
פרק ב': דוגמאות ותקדימים	681
1. בית-הדין לא משוחרר כליל מעקרונות דיני הראיות, להכשיר ראיות פסולות או לפעול בניגוד לכללים המקובלים הנהוגים בתחום זה	681
2. הערכאה הדיונית איזנה, בחתירתה לגילוי האמת ולעשיית משפט צדק, ולו במידה חלקית, את הפגיעה במבקשת בשל השלב הדיוני המאוחר בו יוצגו הראיות הנוספות, ואין מקום כי ערכאת הערעור תתערב בה	682
3. תצהיר שנחתם בישראל לפני עורך-דין ושאינו ממלא אחר ההוראות, לרבות חתימת נותן התצהיר לפני עורך-הדין, אינו "תצהיר"	683
4. קביעה בדבר זהות מעסיק וקיומם של יחסי עבודה בין הצדדים היא קביעה עובדתית-משפטית המבוססת על ההלכה הפסוקה ועל הממצאים העובדתיים אותם קבע בית-הדין	684
5. צדק בית-הדין האזורי בקביעתו כי לא נדרש הליך הוכחות לעניין מעשה הגניבה של המערער	685
6. בית-הדין לעבודה אינו כבול בדיני הראיות ויכול לקבוע קיומה של חזקה עובדתית	686
7. סעיף 80 לחוק הפרוצידורה הוא סעיף מתחום דיני הראיות, ולכן נפסק כי הוא "אינו חל" בבית-הדין לעבודה	687
8. נדרש כי בית-הדין האזורי, יבחן בתחילתו של ההליך, אם יפויי הכוח שהוצג על-ידי ב"כ המשיב ניתן כדין, אך אין מקום לסילוק התביעה על-הסף	689
9. המסמכים שצורפו לתצהיר אינם בגדר רשומה מוסדית	689
10. אפילו היה נקבע כי הגשת חוות-הדעת שלא לפי הנוסח הקבוע בפקודת הראיות הוא בגדר פגם, אין בכך כדי לפסול את חוות-הדעת	690
11. גביית עדות מחוץ לכתלי בית-המשפט היא החריג והיוצא מן הכלל	691
12. פסק-דין אזורי לא ישמש כראיה במשפט אזורי אחר, וממצאים עובדתיים שנקבעו במשפט אחד אינם קבילים בתור שכאלה במשפט אחר, אלא על-פי הוראת חוק מיוחדת	693

13. בעת מתן החלטה בדבר קבילותה של ראייה, דוגמת התמליל במקרה דנן, יהיה זאת בהתאם לעקרונות הכלליים של פקודת הראיות והכללים הראיתיים המקובלים במערכת בתי-המשפט, תוך התאמתם לאופיים המיוחד של בתי-הדין לעבודה וההליכים המתנהלים בהם	695
14. אין כל חובה להגיש חוות-דעת מומחה בדבר אופן ביצוע התחשיבים, בית-הדין אינו קשור בדיני הראיות	696
15. ההוראות העוסקות בדיני הראיות ובסדרי הדין בבתי-הדין לעבודה נועדו לאפשר לבית-הדין לעשות משפט צדק, תוך שחרור מכללי הפרוצידורה המקובלים במערכת המשפט הכללית	697
16. פרוטוקול רשות השיפוט הוא בגדר תעודה ציבורית. לנתון זה יש משמעות ביחס למשקלו הסגולי של המסמך, ואין סיבה לפסול את השימוש בו כראיה	698
17. בית-הדין שמע את עדות המערער והמשיבה, והתבסס על עדותם בבואו לקבוע את העובדות. למעשה, קביעותיו של בית-המשפט המחוזי באו לחזק את מסקנות בית-הדין האזורי	701
18. שהייתו של המערער מחוץ לישראל והעלות הכרוכה בהגעתו לארץ, כשלעצמן, אינן מצדיקות חריגה מן הכללים בדבר אישור כדין של תצהיר מטעמו	702
19. ככל שמהגר העבודה לא יופיע לחקירה נגדית על תצהירו, יש להורות על משיכת תצהירו מתיק בית-הדין	703
20. הסעד המבטיח בירור ההליך המשפטי בדרך של חיפוש ותפיסת נכסים הדרושים להליך, נתון לגמישות ראייתית	704
21. דיני הראיות וסדרי הדין תכליתם להוות מכשיר, כלי, בידי בית-המשפט, על-מנת לרדת לחקר האמת אך אין הם מהווים מטרה בפני עצמה	706
22. בכל הנוגע לאירוע עצמו העדות איננה עדות ישירה אודות נסיבות האירוע מאחר שהוא לא נכח באירוע עצמו. עם-זאת, בית-הדין לעבודה אינו קשור בדיני הראיות	707
23. לאור הוראות הדין לפיהן בית-הדין לעבודה אינו כבול בדיני הראיות, הוסיף בית-הדין לשיטתו הפרשנית המתירה גילוי מסמכים הרלבנטיים לניהול ההליך המשפטי, על פני חיסוי	709
24. דרך המלך לבירור תובענה, המחייבת הכרעה עובדתית היא שמיעת ראיות כדת וכדין ללא קיצורי דרך	711
25. בית-הדין לא יהיה קשור בדיני הראיות	712
26. בית-הדין לעבודה, אף שבית-משפט הוא לכל דבר, שעריו פתוחים, כללי הפרוצידורה שבו פשוטים וגמישים והוא אינו קשור בדיני ראיות	712

27. דיני הראיות ודיני סדרי הדין תכליתם להוות מכשיר, כלי, בידי בתי- המשפט על-מנת לרדת לחקר האמת. אין הם מהווים מטרה בפני עצמה.....	714
28. העדפתו של בית-הדין האזורי לגבי גירסה מסויימת של צד לדיון לפניו היא פרי התרשמותו של בית-הדין מהגירסאות והעדויות המועלות לפניו, בהליך אזרחי, כאשר בית-הדין אינו קשור בדיני הראיות.....	714
29. זכותו של בעל דין להציג את עמדתו, כוללת בחובה את זכותו להגיש ראיות הנחוצות לו. מנגד, לבעל הדין שמנגד זכות שלא להתמודד עם ראיות שלשיטתו אינן רלוונטיות או כאלה הפוגעות בפרטיותו שלא לצורך.....	716
30. מדיניות בתי-הדין לעבודה הינה לאפשר גמישות בהבאת ראיות בהליך הדיוני, כאשר משקלן מוכרע על-ידי בתי-הדין.....	718
31. המדיניות של בתי-הדין לעבודה הינה לאפשר גמישות בהבאת ראיות בהליך הדיוני כאשר הראיות וקבילותן נבדקות ומוכרעות על-ידי בית-הדין.....	718
32. אין בית-הדין לעבודה קשור בדיני ראיות, אך בית-הדין לעבודה קשור בעקרונות שבדיני הראיות.....	719
33. המכתב משקף את הדין, כפי שבא לידי ביטוי בתקנות, כך שאין כל סיבה שלא להתייחס אליו, מה עוד שבית-הדין אינו כפוף לדיני הראיות.....	720
34. לנגד עיניו של בית-הדין מטרה העיקרית של יישוב הסכסוך בדרך המתאימה והראויה ביותר. כמובן, שעל בית-הדין לפעול במסגרת אשר תבטיח שמירה על עקרונות יסוד של סדרי הדין ודיני הראיות.....	721
35. בדיון מהיר לא יהיה בית-הדין כפוף לסדרי הדין.....	722
36. בבית-הדין לעבודה אין מקום ל"משחק פורמלי" בסוגיית דיני הראיות. יחד-עם-זאת, בתי-הדין לעבודה קשורים וקשורים בעקרונות הצדק לעניין ראיות בהליך שיפוטי.....	723
37. בית-הדין לעבודה, הדין בהליך בדרך של "דיון מהיר", הוסמך לפסוק בו בפשרה, בהסכמת בעלי הדין.....	725
38. בחוקים בתחום הבטחון הסוציאלי, יש להיזדקק למידת הסבירות, לכלל חומר הראיות, כולל חומר החקירה שבתיק המוסד לביטוח לאומי, כשנגד עיני הפוסק גם השיקול של "עוול" מול "עוול".....	727
39. אין זה נהוג ומקובל, גם בערכאה בה דיני הראיות אינם חלים לאפשר לחקור את הטוען.....	728
40. בהליכים אזרחיים, לא יעלה על הדעת שבית-דין לעבודה ינהג שלא ככל בית-משפט אחר לעניין ראיות חסויות מטעמים שבטובת המדינה.....	729
41. כיום אין עוד צורך להוכיח את הזכות להודעה מוקדמת.....	730

42. בית-הדין לעבודה, בהליך אזרחי, אינו קשור בדיני הראיות בהקשר להתייחסותה של המעוררת להלכות בדבר דיני הראיות לעניין העדפתו של בית-הדין קמא את גירסת המעוררת לפני חוקר המוסד לביטוח לאומי, על פני עדותה בבית-הדין.....	731
43. בחקירת רופאים שנתנו תעודה רפואית בית-הדין אינו קשור בדיני הראיות.....	732
44. שנה טרם הקמתם של בתי-הדין לעבודה, תביעות בנושא ההסכמים הקיבוציים נדונו בבתי-המשפט, בהם קיימות הוראות נוקשות בדיני הראיות.....	733
חלק ד': עדים - העדה וכשרות.....	735
שער א': הזמנת עדים.....	735
פרק א': סמכות להזמין עדים - סעיף 1 לפקודה.....	735
פרק ב': הזמנת עדים על-ידי בעל הדין.....	739
פרק ג': סירוב להעיד או להיחקר.....	741
פרק ד': סירוב להזמנת עדים.....	745
פרק ה': הזמנת עד במשפט הפלילי.....	749
1. כללי.....	749
2. הזמנת עדים לביסוס טענת "הגנה מן הצדק".....	750
3. החלטת בית-המשפט לאי-זימון עד איננה עילה לפסלות.....	750
4. התרשלות בהזמנת העדים.....	751
5. המצאת מסמכים ומוצגים.....	751
פרק ו': הזמנת עדים ביוזמת בית-המשפט.....	753
1. במשפט האזרחי.....	753
2. הזמנת עדים ביוזמת בית-המשפט במשפט הפלילי.....	753
שער ב': כשרותם של עדים.....	757
פרק א': עקרון היסוד: הכל כשרים להעיד.....	757
פרק ב': כשירותו של קטין.....	759
פרק ג': הלוקה בשכלו או בנפשו.....	761
פרק ד': עד מעוניין.....	765
שער ג': החריגים לכלל הקבוע בסעיף 2 לפקודה.....	767
פרק א': עדותם של בני זוג.....	767
1. מבוא.....	767
2. הגדרת "בני זוג".....	768
3. צירוף אישומים - המואשם יחד עם בן זוגו בכתב אישום אחד.....	770
פרק ב': עדותם של הורה וילד.....	773
שער ד': חריגים לחריג שבסעיף 3 לפקודה.....	775
פרק א': עדות מותרת.....	775

פרק ב': הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (עדות קרובים), התשע"ג-	2013
781.....	
1. מטרת החוק המוצע והצורך בו	781.....
2. תיקון סעיף 5 לפקודת הראיות	781.....
3. תיקון סעיף 8 לפקודת הראיות	782.....
4. השפעת החוק המוצע על החוק הקיים ונוסחו	783.....
פרק ג': עדות לזכות בן משפחה	785.....
פרק ד': עדות בעל דין לעצמו או ליריבו	787.....
1. כללי	787.....
2. היפוך חלקי של סדר הבאת הראיות וסעיף 7 לפקודת הראיות	788.....
3. סיכום	790.....
פרק ה': עדות מאחורי פרגוד	791.....
פרק ו': הגדרות - סעיף 8 לפקודה	795.....
חלק ה': חריגים לכלל הפוסל עדות מפי השמועה	797
שער א': אימרת עד בעת ביצוע עבירה - רס-גסטה	797.....
פרק א': כללי	797.....
פרק ב': החריגים שבסעיפים 9-10 לפקודת הראיות ודוקטרינת הרס גסטה	799.....
1. כללי	799.....
2. הרציונל שביסוד החריגים לפי סעיפים 9-10 לפקודת הראיות	799.....
פרק ג': אין דרישה לתוספת ראיתית לאמרה לפי סעיפים 9-10 לפקודה	801.....
פרק ד': החריג שבסעיף 9 לפקודה - שלושת התנאים	803.....
פרק ה': "רס גסטה" - בעייתיות	805.....
פרק ו': המונח בסמוך	809.....
פרק ז': ה"סמיכות" - מבחני עזר	811.....
פרק ח': ההלכה הפסוקה	813.....
שער ב': אימרה של קרבן אלימות	817.....
פרק א': כללי	817.....
פרק ב': אימרה שנאמרה כתשובה	821.....
פרק ג': מאבק על החיים איננו מכניס את אימרת הנפטר לתוך מסגרת המונח גוסס	823.....
פרק ד': מעמדן של האימרות לעומת יתר הראיות בתיק ומשקלן בהרשעה	825.....
פרק ה': הרשעה על-סמך עדות זיהוי	831.....
שער ג': אימרת עד מחוץ לבית-המשפט	835.....
פרק א': כללי	835.....

פרק ב': הוכחת הודיית חוץ של נאשם באמצעות אימרה בכתב של	
עד	837
פרק ג': אימרת חוץ על עד והעדפתה על דברי העד במשפט	839
פרק ד': דרישת הכתב	847
1. כללי	847
2. אימרות העונות לדרישת הכתב?	847
2.1 הקלטה, שהעד אינו מודע לה	847
2.2 מודעות נותן האימרה שדבריו מוקלטים או נרשמים	847
2.3 פרוטוקול של עדויות בבית-המשפט	849
2.4 הקלטת עימות	849
פרק ה': ההבדלים בין הוראת סעיף 10א(א) להוראת סעיף 10א(ב)	
לפקודה	851
פרק ו': התנאים הקבועים בסעיף 10א(א) לפקודה	853
1. כללי	853
2. מתן האימרה הוכח במשפט - תנאי ראשון	853
3. נותן האימרה הוא עד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחוקרו -	
תנאי שני	854
3.1 כללי	854
3.2 "עד במשפט"	854
3.3 "הזדמנות לחוקרו"	855
4. העדות שונה, לדעת בית-המשפט, מן האימרה בפרט מהותי או העד	
מכחיש את תוכן האימרה או טוען כי אינו זוכר תוכנה - תנאי	
שלישי	855
5. אימתי ניתן יהיה להחיל את הוראת סעיף 10א(ב) לפקודה?	856
5.1 כללי	856
5.2 "בין משום שהוא מסרב להעיד"	857
5.3 נותן האימרה "אינו מסוגל להעיד"	859
5.4 מהו השכנוע הנדרש להוכחת קיומו של "אמצעי פסול"?	860
6. "והוא רשאי להעדיף את האימרה על עדותו של העד" - סעיף 10א(ג)	
לפקודה	861
6.1 כללי	861
6.2 חובת ההנמקה	862
7. "אלא אם יש בחומר הראיות דבר לחיזוקה" - סעיף 10א(ד)	
לפקודה	863
8. אימרת שותף - ביטולה של הלכת "קינזי"	868
9. העדפת אמרותיו של המתלונן שהוגשו לפי סעיף 10א לפקודת הראיות	
ואותם חלקים בעדותו המתיישבים עם הודעות אלה	870

10. ככלל, אימרות עד במשטרה אינן קבילות כראיה לאמיתות תוכן,	
אולם סעיף 10א לפקודת הראיות קובע תנאים שבהתמלאותם יקום	
חריג לכלל זה והאימרה תוכר כקבילה - כראיה לאמיתות	
תוכנה.....	887
11. בית-משפט של ערעור לא מצא - בניסבות המקרה - שהשימוש	
שנעשה בסעיף 10א לפקודה שגוי, משבית-משפט השלום מצא כי	
שלושת העדים לא סיפקו הסברים מספקים לחזרתם בהם מגרסתם	
המפלילה ולכן העדיף את הודעותיהם במשטרה.....	893
12. תחולת סעיף 10א(2) לפקודת הראיות.....	895
13. אמרת החוץ שנמסרה.....	896
14. דחיית הטענה בדבר חולשה ראייתית.....	896
שער ד': קבלת אימרה בהסכמה	897
פרק א': כללי.....	897
פרק ב': משמעותה של הסכמת צד להגשת אימרה.....	899
פרק ג': הסכמה מסוייגת.....	901
שער ה': הוכחת אימרה של נאשם	903
פרק א': הדין - סעיף 11 לפקודה.....	903
פרק ב': הלכה למעשה.....	905
שער ו': הוכחת אימרה של נאשם	911
פרק א': כללי.....	911
פרק ב': צורות ההודיה.....	913
שער ז': הודיה - קבילותה	917
פרק א': כללי.....	917
פרק ב': גלגולה של ההלכה.....	931
פרק ג': זכות ההיוועצות בעורך-דין.....	945
פרק ד': חובת היידוע לגבי זכות ההיוועצות.....	951
פרק ה': פרשנות סעיף 12 לפקודת הראיות עובר לחוק היסוד.....	955
פרק ו': פרשנות סעיף 12 לפקודת הראיות לאחר חוק היסוד.....	959
פרק ז': דוקטרינה פסיקתית לפסילת ראיות שהושגו שלא כדין בהליך	
הפלילי.....	965
פרק ח': קבילותן של ראיות שהושגו שלא כדין טרם חוקי היסוד....	967
פרק ט': האינטרסים המתנגשים בסוגיית קבילותן של ראיות שהושגו	
שלא כדין והשפעת חוק היסוד על איתור נקודת האיזון הראויה	
ביניהם.....	971
פרק י': סיכום ביניים.....	977

פרק י"א: דגמים של דוקטרינות לפסילת ראיות שהושגו שלא כדין - מבט השוואתי	979
פרק י"ב: אימוץ דוקטרינת פסילה פסיקתית בשיטתנו המשפטית - עקרונות מנחים	981
פרק י"ג: טיבה וגדריה של דוקטרינת הפסילה הפסיקתית	983
פרק י"ד: אמות-המידה להפעלת שיקול-הדעת השיפוטי במסגרת דוקטרינת הפסילה הפסיקתית	985
פרק ט"ו: תחולתה של דוקטרינת הפסילה הפסיקתית על הודאת נאשם	989
1. כללי	989
2. נטל ההוכחה לפסילת הודאה לפי כלל הפסילה הפסיקתי	992
פרק ט"ז: הפעלת מדובב בחקירה פלילית	995
פרק י"ז: הודייה בפני מדובב - היתרונות והחסרונות של הודאת הנאשם בכך שניתן לקבל ראיה זו - המבנה בן שלוש הקומות	999
פרק י"ח: עדות של סוכן סמוי	1033
פרק י"ט: משקלה של הודאה שנמסרה מחוץ לכותלי בית-המשפט	1069
פרק כ': על זכות ההיוועצות	1075
פרק כ"א: לחץ חיצוני הנועד לשבור את כוח רצונו של הנחקר	1077
פרק כ"ב: האם פסילת הודאה אחת גוררת אחריה פסילת הודאה אחרת	1079
פרק כ"ג: מהי האבחנה בין הודיה לבין ראשית הודיה	1081
פרק כ"ד: ההבדל בין מבחן סעיף 12 לפקודה לדוקטרינת הפסילה הפסיקתית	1083
שער ח': עדות על-ידי שלוח במשפט האזרחי	1101
פרק א': כללי	1101
פרק ב': גביית עדות באמצעות כינוס וידיאו	1103
שער ט': עדות מחוץ למדינה במשפט פלילי	1107
פרק א': כללי	1107
פרק ב': החלופות להעדת נתין מדינה זרה	1109
שער י': תצהירים	1113
פרק א': כללי	1113
פרק ב': תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018	1115
פרק ג': התייצבות המצהיר	1117
פרק ד': מצהיר בהליך ביניים	1119
פרק ה': מותו של המצהיר	1121
פרק ו': חשיבות אימות התצהיר ומתן האזהרה על-ידי עורך-הדין	1129

פרק ז': הפרטים שעל המצהיר לכלול בתצהירו.....	1135
פרק ח': תחולת הדין הפלילי.....	1137
פרק ט': חקירה המצהיר על תצהירו.....	1139
פרק י': ההלכה הפסוקה.....	1143
פרק י"א: חוות-דעת מומחה ותעודת רופא - סעיף 20 לפקודת הראיות.....	1147
1. כללי.....	1147
2. הגשה כראיה דו"ח של הוועדה הבלתי-תלויה שהקימה החברה לבירור הטענות שהועלו בבקשה לאישור תובענה נגזרת.....	1150
3. קבלת חוות-דעת עובד סוציאלי על-אף שאינה ערוכה מיצוות סעיף 20 לפקודה.....	1159
חלק ו': מומחים	1161
שער א': כללי	1161
פרק א': חוות-דעת מומחה ותעודת רופא.....	1161
פרק ב': הפרטים שעל חוות-דעת להכיל.....	1165
פרק ג': חוות-דעת שאיננה עונה לאותם עניינים להם כוונה.....	1167
פרק ד': מתן חוות-דעת ליריב.....	1169
פרק ה': חזקת חתימה - סעיף 21 לפקודה.....	1171
פרק ו': חוות-דעת ותעודת רופא שנעשו מחוץ לישראל - סעיף 22 לפקודה.....	1173
פרק ז': תעודת עובד הציבור.....	1175
1. כללי.....	1175
2. מסמך רשמי.....	1176
3. תעודת עובד ציבור היא ראיה לכאורה על דבר שנרשם במסמך רשמי וכוחה הראייתי "מתמצה בהוכחת עצם קיומו של הרישום במסמך הרשמי, להבדיל מראיה לכאורה לאמיתות תוכנו של אותו רישום". הגשת תעודת עובד ציבור היא תחליף למתן עדות בחקירה ראשית, והיא כפופה לזכות הצד שכנגד לחקור את עושה התעודה בחקירה נגדית.....	1178
פרק ח': צורת חוות-הדעת והגשתה.....	1183
פרק ט': חקירה בעל-פה.....	1187
פרק י': שמירת זכויות וסמכויות והגדרה - סעיפים 27 ו- 28 לפקודה.....	1191
שער ב': מומחים על-פי תקנות סדר הדין האזרחי הישנות ותקנות סדר הדין, התשע"ט-2018 החדשות	1193
פרק א': תקנות 87 עד 93 לתקנות החדשות.....	1193
1. תקנות 87 עד 93 לתקנות החדשות (תשע"ט).....	1193
2. דין ישן.....	1195

פרק ב': השינויים בתקנות החדשות לעומת תקנות סדר הדין האזרחי	
הישנות.....	1201
חלק ז': תעודות ציבוריות ונכריות.....	1203
שער א': הגדרות	1203
פרק א': כללי	1203
פרק ב': מסמכים הנכנסים בדר ההגדרה של תעודה ציבורית	1205
שער ב': הוכחת תעודות חוץ	1207
פרק א': כללי	1207
פרק ב': דוגמאות ותקדימים	1209
שער ג': הוכחת תעודות ציבוריות ותעודת אישור של נציג ..	1211
פרק א': הוכחת תעודה ציבורית	1211
1. כללי	1211
2. בהינתן שייפוי הכוח אותר בגנוץ המדינה ומוטבעת עליו חותמת רשמית; ומשכך מדובר בתעודה ציבורית שהוכחה בהתאם להוראות סעיפים 29 ו-32 לפקודת הראיות	1212
3. מעמדם הראייתי של ההיתרים - סעיף 29 לפקודה.....	1216
פרק ב': תעודת אישור של נציג ישראלי	1219
פרק ג': חזקות על תעודות ציבוריות	1221
פרק ד': "רשומות" - ראייה	1223
פרק ה': תאריך הפרסום של רשומות	1225
חלק ח': רשומה מוסדית והעתק צילומי.....	1227
שער א': הגדרות	1227
פרק א': כללי	1227
פרק ב': חומר מחשב	1229
פרק ג': מיהו מוסד	1231
פרק ד': דוגמאות ותקדימים	1233
שער ב': קבילות רשומה מוסדית	1235
פרק א': כללי	1235
פרק ב': פלט מחשב	1237
פרק ג': דוגמאות למסמכים שהם בגדר רשומה מוסדית	1239
שער ג': רשומה מוסדית של תאגיד בנקאי	1243
פרק א': אי-כפיית הגשה של רשומה מוסדית של תאגיד בנקאי ...	1243
פרק ב': רשות עיון ברשומה מוסדית של תאגיד בנקאי	1245
פרק ג': חוות-דעת של מומחה - סעיף 39א לפקודה	1249
פרק ד': שמירת דינים	1251
שער ד': העתק צילומי	1253
פרק א': הגדרה	1253

פרק ב': העתק צילומי כראיה.....	1255
פרק ג': העתק של רשומה מוסדית.....	1257
פרק ד': מעמדו של פלט.....	1259
פרק ה': שמירת דינים - סעיף 42 לפקודה.....	1261
חלק ט': קבילות פסק-דין מרשיע במשפט פלילי במסגרת המשפט האזרחי.....	1263
שער א': קבילות פסק-דין.....	1263
פרק א': כללי.....	1263
פרק ב': עדות מפי השמועה ופסק-דין כראיה - מסגרת נורמטיבית.....	1269
פרק ג': התנאים לקבילות פסק-דין מרשיע במשפט פלילי.....	1271
פרק ד': אמירות שלא עמדו ביסוד ההרשעה.....	1273
פרק ה': הרשעה על-פי הודאה.....	1275
פרק ו': מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע.....	1277
פרק ז': רשלנות תורמת או אשם תורם.....	1279
פרק ח': פסק-דין מזכה במשפט הפלילי.....	1281
פרק ט': דוגמאות ותקדימים.....	1283
1. דקדוק בחומר הראיות.....	1283
2. חבות חברה.....	1284
3. בית-דין משמעתי.....	1285
4. ראיות לסתור.....	1285
5. מחד גיסא יש להרחיב את מעגל הזכאים לפיצוי בהליך הפלילי מכוח סעיף 77 לחוק העונשין כך שיכלול גם ניזוקים עקיפים שהם בני משפחה מדרגה ראשונה ובכל סוגי העבירות, אך מאידך גיסא יוגבל סכום הפיצוי שניזוקים אלה זכאים לקבל, כולם יחד, לכדי סכום התקרה הסטטוטורית הקבועה בסעיף.....	1286
6. נוכח השקעת המשאבים העצומה בהליך הפלילי ולאור תכליותיו של סעיף 42 לפקודת הראיות, אין עוד מקום לאפשר בירור מחלוקות בהליך דנן ביחס לעובדות ולסכומים שלגביהם הרימה התביעה את נטל ההוכחה במידה הנדרשת בהליך הפלילי. לא ניתן לשוב ולנהל בין כותלי בית-משפט זה סוגיות שבגינן הורשע המערער באופן חלוט ונדונו והוכרעו בשתי ערכאות פליליות.....	1286
7. בערעור על החלטה להטיל כפל מס לפי סעיף 50(5) לחוק מע"מ, נטל הבאת הראיות הראשוני מוטל על מנהל מע"מ, בשל הממד העונשי המאפיין סמכות זו.....	1286
8. בקשת התובעים למחיקת התביעה שהגישו, ללא צו להוצאות, על-מנת לאפשר להם "להגישה מחדש במתכונת שקבע בית-המשפט בהחלטה ותוך התאמתה לפסק-הדין הפלילי שהפך לחלוט.....	1287

שער ב': עיון בפרוטוקול ובחומר אחר וראיות לסתור	1289
פרק א': עיון בפרוטוקול ובחומר אחר	1289
פרק ב': ראיות לסתירת פסק-דין	1291
פרק ג': ממצאים ומסקנות בתביעה אזרחית נגד - סעיף 42	1295
לפקודה	1299
פרק ד': שמירת דינים - סעיף 42 לפקודה	1301
פרק ה': תעודה נושנה - סעיף 43 לפקודה	1305
חלק י': ראיות חסויות	
שער א': כללי	1305
פרק א': מבוא	1305
פרק ב': סוגי החסיונות	1311
פרק ג': חסיון מוחלט וחסיון יחסי	1313
פרק ד': היחס בין חסיון מסמך לבין קבילותו	1317
פרק ה': מוסד הרלבנטיות	1321
שער ב': חסיון לטובת המדינה	1323
פרק א': כללי	1323
פרק ב': יישום דרישות הסעיף	1339
שער ג': חסיון לטובת הציבור	1345
פרק א': כללי	1345
פרק ב': ראיות חסויות כעילת מעצר	1355
פרק ג': חסיון של הנחיית פרקליט המדינה ונוהל המשטרה בנוגע להפעלת מדובבים	1357
פרק ד': דוגמאות ותקדימים	1359
1. ארכה להמצאת תעודת החיסיון מבוססים על ההיקף הרב של חומרי החקירה, כמו גם על היות הפרשה מסועפת ומורכבת ביותר הכוללת נאשמים רבים	1359
2. עתירה לגילוי הראיה	1361
3. המבחן הנוהג בפסיקה לבחינת חיוניותה של ראיה להגנתו של נאשם הוא מבחן "הפוטנציאל המזכה", קרי, האם הראיה החסויה היא בעלת פוטנציאל לעורר ספק סביר באשמתו של הנאשם	1367
4. ככלל, בית-המשפט רשאי לשוב ולבחון את החלטתו שלא להתיר גילוי של ראיה חסויה עם התקדמות הדיון בהליך העיקרי	1371
5. כידוע, סעיף 74(א) לחוק סדר הדין הפלילי מגביל את זכות העיון של הנאשם לחומר שנאסף כחלק מהחקירה הספציפית שהביאה בסופו-של-דבר להגשת כתב האישום נגדו	1371
פרק ה': ראיות מפלילות - סעיף 47 לפקודת הראיות	1373
1. הדין	1373

2. האם ניתן לפתוח הליך משפטי בשמו של בעל דין "אלמוני" באופן ששמו ופרטיו לא יהיו גלויים אף לבית-המשפט או לבעל הדין שכנגד.....	1373
שער ד': הדיון בעתירה לגילוי ראייה חסויה	1375
פרק א': כללי	1375
פרק ב': הדיון בדלתיים סגורות	1377
שער ה': ראיות מפלילות	1379
פרק א': כללי	1379
פרק ב': דוגמאות ותקדימים	1383
שער ו': עדות עורך-דין	1385
פרק א': כללי	1385
פרק ב': דוגמאות ותקדימים	1393
1. חסיון הסכם שכר-טרחה בין עורך-דין והלקוח.....	1393
2. הסכם שכר-טרחה וחשבוניות	1393
3. ככלל, סעיף 48(א) לפקודת הראיות, קובע כי החסיון יחול על "דברים ומסמכים" שהוחלפו בין עורך-הדין ללקוח "ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על-ידי עורך-הדין ללקוח", ולכן, ברגיל "מקובל לחשוב כי החסיון איננו חל על שמו של הלקוח" וכי "החסיון אינו חל על שמו, זהותו וכתובתו של הלקוח".....	1396
4. חסיון עורך-דין לקוח הוא חסיון סטטוטורי מוחלט. חסיון זה חל לא רק על חוות-דעת מקצועית שעורך-דין מוסר ללקוחו, אלא גם על חומר שהוכן על-ידי אדם שלישי לבקשת עורך-דין או לקוחו בקשר למשפט שהוגש או שהיה בגדר דבר צפוי. על-כן, תכתובות בין עורך-דין ללקוח, הינן חסויות באופן מוחלט	1397
5. בהינתן הוראת סופיות הדיון המעוגנת בסעיף 235ד(ה) לפקודת מס הכנסה, ובשים-לב לרף המחמיר שנקבע בפסיקה לעניין התערבותו של בית-המשפט הגבוה לצדק בהקשר זה - לא עלה בידי הלשכה להוכיח עילה המצדיקה התערבות בפסק-דינו של בית-המשפט המחוזי....	1405
6. ויתור על חסיון יכול להיעשות גם כמשתמע כאשר השיחה עם עורך-הדין מתנהלת במעמד צד שלישי	1405
7. גילוי מסמכים - התכתבות החוסה תחת חסיון סעיף 48 לפקודה	1406
שער ז': עדות רופא	1407
פרק א': כללי	1407
פרק ב': דוגמאות ותקדימים	1409
שער ח': עדות פסיכולוג	1411
פרק א': הדין	1411
פרק ב': הלכה למעשה	1413

1415	שער ט': עדות עובד סוציאלי
1415	פרק א': כללי
1417	פרק ב': דוגמאות ותקדימים
1419	שער י': עדות כהן דת
1419	פרק א': הדין
1421	פרק ב': הלכה למעשה
1423	שער י"א: תחולה
1423	פרק א': הדין
1425	פרק ב': הלכה למעשה
1427	שער י"ב: חסיון עיתונאי
1427	פרק א': כללי
1429	פרק ב': עיון בית-המשפט בחומר לצורך הכרעה
1431	פרק ג': הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (חסיון עיתונאי), התשע"ג-2013
1433	שער י"ג: החסיון בהליך גישור
1433	פרק א': דברים שנמסרו במסגרת הליך גישור לא ישמשו ראיה בהליך משפטי אזרחי - סעיף 79ג(ד) לחוק בתי-המשפט
1433	1. כללי
1434	2. אבחנה בין אי-קבילות ראיות מסויימות לבין הטלת חסיון עליהן
1437	פרק ב': חסיון חומר שהוכן לצורך הליך חלופי ליישוב סכסוך
1437	1. כללי
1439	2. התנאים להחלת חסיון על חומר הכנה לצורך הליך חלופי ליישוב מחלוקת
1439	3. הקלטה ותמלול של שיחה בין בעלי הדין
1440	4. בית-המשפט לענייני משפחה - ההלכה הפסוקה
1445	פרק ג': חסיון מסמכים שהוגשו בהליכי גישור מול צד ג'
1447	פרק ד': ויתור על טענת חסיון
1449	פרק ה': איזכור העובדה שהתקיימו הליכי גישור
1453	חלק י"א: ההליך המשפטי - חקירת הצדדים, העדים - חקירה ראשית, נגדית וחוזרת
1453	שער א': כללי
1453	פרק א': מבוא
1455	פרק ב': מהימנות העדים
1457	שער ב': חקירה ראשית
1457	פרק א': כללי
1459	פרק ב': אין להציג לעד שאלות מדריכות

פרק ג': ריענון זיכרון.....	1463
1. כללי	1463
2. אישור מסמך המצוי בפני בית-המשפט.....	1471
3. פגישת עורך-דין-לקוח טרם עדותו של הלקוח בבית-המשפט.....	1471
4. תוקפה של פגישה יזומה בין עדים	1476
5. זכרון מודחק	1477
שער ג': חקירה נגדית.....	1479
פרק א': כללי	1479
פרק ב': חקירה בעל-פה על-פי סעיף 17 לפקודת הראיות.....	1481
פרק ג': הימנעות מחקירה נגדית.....	1489
1. המשפט האזרחי - כללי	1489
2. הימנעות מחקירה נגדית של מצהיר בהליך של סדר דין מקוצר	1489
3. המשפט הפלילי - הימנעות חקירתו הנגדית של נאשם	1491
4. הימנעות מחקירת עדי התביעה על-ידי הנאשם.....	1492
5. מה דינה של הימנעות מחקירה נגדית בשל חשש לתשובות מזיקות?	1494
פרק ד': חקירה נגדית של מומחים רפואיים ואחרים.....	1495
1. כללי	1495
2. חקירה נגדית של מומחה מטעם בית-המשפט	1497
3. חקירה נגדית של מומחה מוסכם	1497
4. על בית-המשפט להיעתר לבקשת צד להזמין מומחה לחקירה	1498
5. הזמנת עד מומחה בבית-משפט לענייני משפחה	1499
6. אין זכות לחקור את המומחה טרם שביקש בכתב מהמומחה (באמצעות בית-המשפט) הבהרות על חוות-דעתו.....	1500
7. אין בשאלות ההבהרה שהוצגו למומחה, משום מיצוי או ויתור על זכות החקירה הנגדית.....	1500
8. מקרה בו התיר בית-המשפט לממש את הזכות לחקירה נגדית.....	1501
9. אין הצדדים צריכים ויכולים להביא ראיות נוספות או לחקור את המומחה בעניין מומחיותו.....	1503
10. בית-משפט לא יתערב במסקנותיו של המומחה, אלא אם נראה לו שהמומחה נכשל בשגיאה גסה	1504
11. הזכות לחקירה נגדית.....	1505
12. בעל דין שלא ביקש לצוות על חקירתו של מומחה, לא יישמע בהשגות על אמינות תוכנה של התעודה	1505
פרק ה': ויתור על חקירה נגדית	1507
פרק ו': הגשת הודעת עד במסגרת חקירתו הנגדית	1509
פרק ז': חוסר אפשרות חקירה נגדית עקב מותו של עד	1511
פרק ח': היעדר חקירה נגדית של הנאשם	1513

פרק ט': על משמעותה של השתיקה במובנה הרחב - תוצאותיה של השתיקה במשפט	1517
פרק י': הימנעות הנאשם מעדות חיזוק לראיות התביעה	1521
פרק י"א: הימנעות מעדות מחמת מצב רפואי - חיזוק לראיות התביעה	1525
שער ד': חקירה חוזרת	1529
פרק א': כללי	1529
פרק ב': האם ניתן להגיש בשלב החקירה החוזרת "אימרת חוץ בכתב"	1531
כראיה	1531
פרק ג': תיקון טעות של עד בעדותו תיעשה בדרך של חקירה חוזרת	1533
פרק ד': הכרזה כעד עוין בשלב החקירה החוזרת	1535
פרק ה': השפעת אי-חקירה בחקירה חוזרת	1537
פרק ו': הגשת קלטת בחקירה חוזרת	1539
פרק ז': הגשת אימרות של עד	1541
שער ה': מחדלים או מעשים בנייהול ההליך המשפטי	1543
פרק א': הימנעות מהגשת ראיה או הבאת עד	1543
פרק ב': אי-הבאת עד על-ידי שני הצדדים	1549
פרק ג': הימנעות נאשם מלהעיד	1551
שער ו': סיכומים	1553
פרק א': כללי	1553
פרק ב': הסיכומים	1559